

Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka, 2 (82), 290–297. [in Ukrainian].

8. Enykeev, M.Y. (2001). *Yurydycheskaia psykholohiya: uchebnyk*. [Legal psychology: a textbook]. Moskva: NORMA [in Russian].
9. Khalykov, A.N. (2012). *Dolzhnostnye prestupleniya: kharakterystyka, rassledovanye, preduprezhdenye (krymynalystycheskyi aspekt): monohrafiya*. [Official crimes: characteristics, investigation, warning (forensic aspect): monograph]. M.: Yurlytynform [in Russian].
10. Dubno, T.V. (2011). *Spivvidnoshennia sposobu vchynennia zlochynu ta zlochynnoi dii*. [The ratio of the method of committing a crime and a criminal act]. *Forum prava*, 4, 224–228. Retrieved from: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/e-journals/FP/2011-4/11dtvtzd.pdf [in Ukrainian].
11. Kudriavtsev, V.N. (1960). *Obyektyvnaia storona prestupleniya: monohrafiya*. [The objective side of the crime: a monograph]. M.: Hosiuryzdat [in Russian].
12. Vasylev, A.N., & Mudiuhyn, H.N., & Yakubovych, N.A. (1957). *Planyrovanye rassledovaniya prestupleniya*. [Crime Investigation Planning]. M.: Hosiuryzdat [in Russian].
13. Yablokov, N.P. (Ed.). (2013). *Krymynalystyka: uchebnyk*. [Forensics: a textbook]. M.: Norma: YNFRA-M [in Russian].
14. Tahantsev, N.S. (1994). *Russkoe uholovnoe pravo. Lektsyy. Chast obshchaia: v 2-kh t.* [Russian criminal law. Lectures. The general part: in 2 volumes]. M.: Nauka [in Russian].
15. Fris, P.L. (2014). *Vybrani pratsi*. [Selected works]. Ivano-Frankivsk: Foliant [in Ukrainian].
16. Dudorov, O.O. (2016). *Kryminalno-pravovi aspekty provokatsii pidkupu*. [Criminal law aspects of bribery provocation]. *Yurydychni naukovyi elektronnyi zhurnal*, 1, 79–85 [in Ukrainian].
17. Us, O.V. (2015). *Provokatsiia pidkupu: analiz skladu zlochynu u pytannia kvalifikatsii*. [Provocation of bribery: analysis of the crime and qualification issues]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia*, 16, 66–70. [in Ukrainian].
18. Khanko, A.V. (2006). *Metodyka rassledovaniya prestuplenyi, sovershaemykh s yspolzovanyem dolzhnostnykh lytsom svoikh sluzhbebykh polnomochiy v usloviakh ynformatsyonnoi neopredelennosti*. [Methods of investigation of crimes committed with the use of an official of his official powers in conditions of information uncertainty]. Extended abstract of candidate's thesis. Yrkutsk [in Russian].
19. Pchelina, O.V. (2017). *Teoretychni zasady formuvannia ta realizatsii metodyky rozsliduvannia zlochyniv u sferi sluzhbovoi diialnosti*. [Theoretical bases of formation and realization of a technique of investigation of crimes in the sphere of official activity]. Doctor's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
20. Belkyn, R.S. (1977). *Kurs sovetskoï krymynalystyky. V 3 tomakh: posobye dlia prepodavatelei, adiyunktov, soyskatelei y slushatelei uchebnykh zavedenyi MVD SSSR*. [The course of Soviet criminology. In 3 volumes: a manual for teachers, associate professors, applicants and students of educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of the USSR]. M.: Yzd-vo Akad. MVD SSSR [in Russian].

Стаття надійшла до редакції: 20.10.2020

УДК 658.012.12:004

Манжула Андрій Анатолійович,
доктор юридичних наук, професор, професор кафедри
галузевого права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
e-mail: mors200708@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4662-9376>

Борисенко Владислав Дмитрович,
e-mail: vladislav7932@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3122-1709>

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ГОСПОДАРСЬКО-ТОРГОВЕЛЬНІЙ СФЕРІ

Стаття присвячена дослідженню теоретико-правових основ інформаційного забезпечення публічного-управління у господарсько-торгівельній сфері. У ході дослідження вивчено підходи до розуміння інформаційного забезпечення публічного-управління у господарсько-торгівельній сфері. Встановлено, що суперечливі підходи щодо термінологічного апарату у контексті тематики дослідження обґрунтовують доцільність виключення хибних ототожнень та узагальнень. Запропоновано авторське визначення поняття інформаційного забезпечення публічного-управління у господарсько-торгівельній сфері як сукупність заходів органів публічного управління всіх рівнів та всебічних дій
2020. Випуск 8. Спецвипуск

суб'єктів інформаційної діяльності з метою створення (формування), використання і захисту в інформаційному просторі держави необхідних інформаційних ресурсів та їх своєчасне надання для реалізації функцій управління органів публічної влади. Виокремлено наступні його загальні ознаки: 1) метою являється задоволення інформаційних потреб і забезпечення реалізації інформаційних прав органів публічної влади; 2) ресурсом являється інформація, вид, якість, обсяг, структура, форма, термін і носії використання, якого визначаються інформаційними потребами та правами органів публічної влади; 3) змістом являється безперервний процес, що складається з різних видів інформаційної діяльності в системі органів публічної влади; 4) до методів відносять створення, використання, дослідження, зберігання, захист, передача, обробка, знищення інформації в діяльності системі органів публічної влади; 5) фінансові інвестиції забезпечують органи публічної влади інформаційними системами, мережами, ресурсами та інформаційними технологіями, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки; 6) заходи з реалізації інформаційного забезпечення складаються з комплексу нормативно-правових, організаційно-управлінських, науково-технічних та інших заходів. Підкреслено, що інформаційне забезпечення публічного управління у господарсько-тогівельній сфері відіграє важливу роль у забезпеченні ефективної діяльності підприємств і організацій шляхом інформаційно-аналітичної, методологічної та інструментальної підтримки менеджменту, а отже, посідає одне з перших місць в управлінні у господарсько-тогівельній сфері.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, господарсько-торгівельна сфера, господарська діяльність, інформація, інформатизація.

Manzhula A. INFORMATION SUPPORT OF PUBLIC GOVERNANCE IN THE ECONOMIC AND TRADE SPHERE

The article is devoted to the study of theoretical and legal bases of information support of public administration in the economic and trade sphere. In the course of the research the approaches to understanding the information support of public administration in the economic and trade sphere are studied. It is established that contradictory approaches to the terminological apparatus in the context of the research subject substantiate the expediency of excluding false identifications and generalizations. The author's definition of the concept of information support of public administration in the economic and trade sphere as a set of measures of public administration bodies of all levels and comprehensive actions of subjects of information activity for creation (formation), use and protection in information space of the state of necessary information resources timely provision for the implementation of management functions of public authorities. The following general features are singled out: 1) the purpose is to meet the information needs and ensure the implementation of information rights of public authorities; 2) the resource is information, type, quality, volume, structure, form, term and carriers of use, which are determined by the information needs and rights of public authorities; 3) the content is a continuous process consisting of different types of information activities in the system of public authorities; 4) the methods include the creation, use, research, storage, protection, transmission, processing, destruction of information in the activities of the system of public authorities; 5) financial investments are provided by public authorities with information systems, networks, resources and information technologies, which are built on the basis of the use of modern computer and communication technology; 6) measures for the implementation of information support consist of a set of legal, organizational and managerial, scientific and technical and other measures. It is emphasized that information support of public administration in the economic and trade sphere plays an important role in ensuring the effective operation of enterprises and organizations through information-analytical, methodological and instrumental support of management, and therefore occupies one of the first places in management in the economic and trade sphere.

Key words: information support, economic and trade sphere, economic activity, information, informatization.

Постановка проблеми. Господарсько-торгівельна сфера є важливою в економічному розвитку України та виступає як одне з основних джерел наповнення дохідної частини державного бюджету, забезпечення фінансування та реалізації економічних і соціальних програм.

Поряд з тим, у сучасних умовах здійснення господарсько-торгівельної діяльності в Україні залежить від ефективного використання інформаційних ресурсів, що є основою інформаційного забезпечення будь-якої сфери функціонування держави. Беручи до уваги те, що постійні зміни соціально-економічних умов у нашій державі вимагають постійного удосконалення правового регулювання суспільних відносин, усунення правових колізій у практиці правозастосування у господарській сфері, інформаційно-правове забезпечення провадження господарської діяльності в Україні набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам інформаційно-правового забезпечення та удосконалення чинного інформаційного законодавства присвячені роботи таких вчених як: Арістової І.В., Баранова О.О., Бачила І.Л., Брижка В.М., Калюжного Р.А., Копилова В.А., Фурашева В.М., Цимбалюка В.С. та інших. Однак, питання вивчення сутності інформаційного забезпечення публічного управління у господарсько-торгівельній сфері в Україні залишається відкритим. Вважаємо, що недостатнє висвітлення цього аспекту зумовлює виникнення спірних питань під час практичної реалізації.

Метою статті є вивчення та систематизація теоретико-правових основ інформаційного забезпечення публічного-управління у господарсько-торгівельній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою повного та всебічного розгляду представленої тематики статті, необхідно звернутися до її категоріально-понятійного апарату. Насамперед, варто проаналізувати доктринальні підходи щодо визначення поняття «інформаційне забезпечення публічного управління» та його ключових ознак.

Питання інформаційного забезпечення є особливо важливим для України в умовах формування сучасного інформаційного суспільства, коли практичні технології державного управління потреби держави, передусім щодо координації зі створення інформаційних ресурсів та ефективної інформаційної інфраструктури неодмінно потребують оперування терміном «інформаційне забезпечення в системі

державного управління».

Відтак, у ході вивчення теоретичної бази встановлено декілька підходів до розуміння поняття інформаційного забезпечення.

Макушев П. говорить про інформаційне забезпечення публічного управління як про частину державної діяльності з аналізу, планування та підготовки керівних рішень, котра являє собою безперервний процес обробки та застосування інформації стосовно поточного стану діяльності системи державної служби, яка реалізується за допомогою інформаційних засобів та методів, та сконцентрована на забезпечення відповідного функціонування системи державної служби [6, с. 335];

У свою чергу, Балабанова Л.В. та Алачева Т.І. тлумачать його як сукупність дій з надання потрібної для державної діяльності інформації в органах публічної влади на базі відповідних процедур із заданою періодичністю [1, с. 9].

Петренко С. М. розуміє досліджувану дефініцію як сукупність імplementованих рішень стосовно обсягів інформації, її якісного та кількісного складу, розміщення і форм організації, де загальною метою інформаційного забезпечення являється актуальне подання потрібної та належної інформації для ухвалення державних рішень [7, с. 20].

Представник загальної теорії управління Воскресенський Г.М. інформаційне забезпечення розуміє як діяльність, що організовується в рамках управління, яка спрямована на проектування, функціонування та вдосконалення інформаційних систем, що забезпечують ефективне вирішення завдань управління [3, с. 21].

Зазначене вище свідчить про відсутність єдності наукового співтовариства стосовно змісту терміну «інформаційне забезпечення», яке визначає поле для роздумів для виділення його узагальнюючих ознак. З наведених трактувань поняття «інформаційне забезпечення» можна виокремити наступні його загальні ознаки: 1) метою являється задоволення інформаційних потреб і забезпечення реалізації інформаційних прав органів публічної влади; 2) ресурсом являється інформація, вид, якість, обсяг, структура, форма, термін і носії використання, якого визначаються інформаційними потребами та правами органів публічної влади; 3) змістом являється безперервний процес, що складається з різних видів інформаційної діяльності в системі органів публічної влади; 4) до методів відносять створення, використання, дослідження, зберігання, захист, передача, обробка, знищення інформації в діяльності системі органів публічної влади; 5) фінансові інвестиції забезпечують органи публічної влади інформаційними системами, мережами, ресурсами та інформаційними технологіями, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки; 6) заходи з реалізації інформаційного забезпечення складаються з комплексу нормативно-правових, організаційно-управлінських, науково-технічних та інших заходів.

Підсумовуючи вказані доктринальні підходи можемо розкрити визначення інформаційного забезпечення публічного управління у господарсько-торгівельній сфері як сукупність заходів органів публічного управління всіх рівнів та всебічних дій суб'єктів інформаційної діяльності з метою створення (формування), використання і захисту в інформаційному просторі держави необхідних інформаційних ресурсів та їх своєчасне надання для реалізації функцій управління органів публічної влади [8, с. 50].

Повертаючись до проблематики статті необхідно наголосити, що сьогодні інформація відіграє важливу роль у публічному управлінні господарсько-торгівельною сферою в Україні, дозволяє орієнтуватися в ситуації, планувати свої дії, відстежувати результативність заходів, що проводяться, ухилятися від несподіванок, маніпулювати окремими людьми і організаціями людей (угрупованнями) [2, с. 28-29].

Без інформації органи державної влади не матимуть можливості ефективно виконувати визначені завдання та функції у сфері провадження господарської діяльності, здійснювати аналітичну роботу, планувати, надавати практичну допомогу, контролювати та охороняти. Держава, створюючи умови для нормального економічного функціонування і подальшого розвитку виробництва та обороту товарів, оптимального співвідношення приватних та публічних інтересів при здійсненні господарської діяльності, дотримання законності при провадженні господарської діяльності, забезпечує доступ кожного до інформації, забезпечує рівні можливості щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; забезпечує відкритість та прозорість діяльності суб'єктів владних повноважень; створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів; забезпечує інформаційну безпеку України [5, с. 124].

Метою інформаційного забезпечення публічного управління у господарсько-торгівельній сфері є те, щоб на базі зібраних початкових даних, отримати оброблену, узагальнену інформацію, яка має стати основою для прийняття управлінських рішень. Ця мета досягається шляхом збирання первинної інформації, її зберігання, розподілу між структурними підрозділами відповідних державних органів та їхніми працівниками, підготовки до переробки, надання її органу управління в переробленому вигляді, аналізу, забезпечення прямих і зворотних зв'язків у її циркуляції, організації документообігу тощо [4, с. 75].

Інформаційні технології охоплюють усі провідні аспекти господарської діяльності, впливають на рівень і темпи соціально-економічного, науково-технічного і культурного розвитку. Взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою у сфері господарської діяльності потребує використання інформаційно-телекомунікаційних технологій та дієвого функціонування інфраструктури

міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою, що сприяють підвищенню відкритості та прозорості діяльності.

Так, наприклад, особа, яка вирішила провадити господарську діяльність, повинна пройти процедуру державної реєстрації як суб'єкт господарювання. Проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців включає в себе перевірку інформації та комплектності документів, які подаються державному реєстратору, та повноти відомостей, що вказані в реєстраційній картці; перевірку документів, які подаються державному реєстратору, на відсутність підстав для відмови у проведенні державної реєстрації; внесення відомостей про юридичну особу або фізичну особу - підприємця до Єдиного державного реєстру. Державний реєстратор повинен передати органам державної статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України інформацію з реєстраційних карток про вчинення реєстраційних дій, у тому числі щодо створення або ліквідації відокремлених підрозділів юридичних осіб [5].

Таким чином, надання адміністративних послуг, що передбачають міжвідомчу взаємодію декількох органів державної влади та органів місцевого самоврядування, пов'язане із значною втратою часу, і є наслідком відсутності взаємодії між відповідними відомчими інформаційними системами. У Європі процедура державної реєстрації спрямовується до максимального спрощення та пришвидшення, тобто є можливість знайти необхідні бланки на Інтернет сторінці органу, що проводить реєстрацію, та заповнити і відіслати їх у електронному форматі протягом однієї доби. Наша система передбачає дещо інший підхід: є можливість знайти форми й у електронному вигляді, але є необхідність принести їх до відповідальної особи, яка зробить реєстраційну дію.

Лише після цього заявнику надається свідоцтво про державну реєстрацію та інші документи, а створюваний суб'єкт господарювання вноситься до відповідного електронного реєстру. Використання інформаційних технологій тісно пов'язано з питанням надійності їх функціонування та забезпеченням безпеки такої інформації, усунення можливості витоку інформації, порушення її цілісності. Від обсягу, швидкості та якості обробки інформації значною мірою залежить ефективність управлінських рішень, зростає значення методів управління з використанням інформаційних технологій соціальними та економічними процесами, фінансовими і товарними потоками, аналізу та прогнозування розвитку внутрішнього і зовнішніх ринків. Сьогодні особливої уваги потребує розвиток інформатизації органів державної влади, що здійснюють державний нагляд та державний контроль у сфері господарської діяльності, запровадження електронного урядування (електронного офісу – електронної пошти, канцелярії, секретаріату, архіву), безпаперового документообігу [9, с. 91].

Формування інформаційної системи контролю у господарсько-торгівельній сфері для комплексного вирішення завдань організації збору, аналізу і розподілу всіх необхідних даних досягається на основі наявного спеціального персоналу, обладнання і процедур обробки і розподілу отриманої інформації. Тобто, інформаційна система контролю складається з трьох рівнозначних компонентів: персоналу, методів роботи з інформацією, техніки і обладнання. Від якісних характеристик кожного з елементів залежить ефективність роботи інформаційної системи контролю в цілому.

Основні інформаційні параметри контролю можуть бути розглянуті з технічних і якісних параметрів. До технічних віднесені наступні характеристики, що виділяються фахівцями: – своєчасність отримання інформації – будь-яка інформація (зокрема про порушення та відхилення) має бути надана особам, уповноваженим ухвалювати рішення, в максимально короткі терміни. Якщо повідомлення запізнюється, втрачається сам зміст інформації (можуть бути упущені можливості стягнення шкоди, коригування відхилень, встановлення винних осіб і т.п.); крім того, слід знати, що небажані наслідки різного роду порушень і відхилень не зменшуються, а посилюються; – організованість – рівень технології формування інформації для цілей контролю, зрозумілості і зручності її вивчення (системна структурованість даних), правильності оформлення, доказовості; доцільність застосовуваних облікових форм (це певним чином виражена система даних, що включає наявні документи, зібрані матеріали, файли і системно побудовані формуляри; форми таблиць інформації мають бути затверджені керівництвом підприємства).

Висновки. Інформаційне забезпечення публічного управління у господарсько-тогівельній сфері можна розглядати з економічної, організаційної, технологічної та технічної точок зору, а також як систему ресурсного забезпечення, як специфічний вид професійної діяльності, як складову системи та процесу управління. Як показав проведений аналіз, інформаційне забезпечення публічного управління у господарсько-тогівельній сфері відіграє важливу роль у забезпеченні ефективної діяльності підприємств і організацій шляхом інформаційно-аналітичної, методологічної та інструментальної підтримки менеджменту, а отже, посідає одне з перших місць в управлінні у господарсько-тогівельній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Балабанова Л.В., Алачева Т.И. Информационное обеспечение обоснование управленческих решений в условиях маркетинговой ориентации предприятия: монография. Донецк: ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского. 2003. 143 с.
2. Брижко В.М. е-боротьба в інформаційних війнах та інформаційне право : монографія. К. : НДЦП АПрН України, 2007. 234 с.

3. Воскресенский Г.М. Теория и практика информационного обеспечения управления в органах внутренних дел : учебное пособие. Москва : Акад. МВД СССР. 1985. 121 с
4. Князев В.М., Бакуменко В.Д. Державне управління: словник-довідник. К. : УАДУ, 2002. 228 с
5. Коренев А.П. Административная деятельность органов внутренних дел. Часть общая : учебник. Москва : Изд-во Моск. ун-та МВД России, 2002. 309 с.
6. Макушев П. Персональні дані як елемент системи інформаційного забезпечення державної виконавчої служби України. *Форум права*. 2013. № 2. С. 333—339.
7. Петренко С.М. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю господарських систем: монографія. Донецьк: ДонНУЕТ. 2007. 290 с.
8. Сніцаренко П.М. Роль та місце інформаційного забезпечення в системі державного управління. *Державне управління: теорія та практика*. 2016. № 1. С. 46-56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2016_1_6
9. Цимбалюк В.С. Вступ до інформаційної культури та інформаційного права. Ужгород : ІВА, 2003. 240 с.

REFERENCES:

1. Balabanova, L.V., Alacheva, T.Y. (2003). Informatsyonnoe obespechenye obosnovanye upravlencheskykh resheniy v usloviakh marketynhovoї oryentatsyy predpriyatiya: monohrafiya. [Information support substantiation of managerial decisions in the conditions of marketing orientation of the enterprise: monograph]. Donetsk: DonHUET im. M. Tuhan-Baranovskoho [in Ukrainian].
2. Bryzhko, V.M.(2007). e-borotba v informatsiinykh viinakh ta informatsiine pravo : monohrafiia. [e-struggle in information wars and information law: a monograph]. K. : NDTsPI APtN Ukrainy [in Ukrainian].
3. Voskresenskiy, H.M. (1985). Teoriya y praktyka ynformatsyonnoho obespecheniya upravleniya v orhanakh vnutrennykh del : uchebnoe posobyе. [Theory and practice of information support of management in law-enforcement bodies: a textbook]. Moskva : Akad. MVD SSSR [in Russian].
4. Kniaziev, V.M., Bakumenko, V.D. (2002). Derzhavne upravlinnia: slovnyk-dovidnyk. [Public administration: a dictionary-reference book]. K. : UADU [in Ukrainian].
5. Korenev, A.P. (2002). Admynstratyvnaia deiatelnost orhanov vnutrennykh del. Chast obshchaia : uchebnyk. [Administrative activity of law-enforcement bodies. The general part: a textbook]. Moskva : Yzd-vo Mosk. un-ta MVD [in Russian].
6. Makushev, P. (2013). Personalni dani yak element systemy informatsiinoho zabezpechennia derzhavnoi vykonavchoї sluzhby Ukrainy. [Personal data as an element of the information system of the state executive service of Ukraine]. *Forum prava*, 2, 333—339. [in Ukrainian].
7. Petrenko, S.M. (). Informatsiine zabezpechennia vnutrishnoho kontroliu hospodarskykh system: monohrafiia. [Information support of internal control of economic systems: monograph]. Donetsk: DonNUET [in Ukrainian].
8. Snitsarenko, P.M. (2016). Rol ta mistse informatsiinoho zabezpechennia v systemi derzhavnoho upravlinnia. [The role and place of information support in the system of public administration]. *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, 1, 46-56. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2016_1_6 [in Ukrainian].
9. Tymbaliuk, V.S. (2003). Vstup do informatsiinoї kultury ta informatsiinoho prava. [Introduction to information culture and information law]. Uzhhorod : IVA [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 19.10.2020